

ŞİRKETİN ORTAKTAN OLAN SERMAYE ALACAĞININ ŞİRKET ALACAKLISI TARAFINDAN HACZETTİRİLMESİ HAKKINDA

-HUKUK BÜLTENİ-

BÜLTEN TARİHİ: 02.04.2020

1. GİRİŞ

Sermaye şirketlerinde geçerli olan “sınırlı sorumluluk ilkesi” gereği ortakların şirket borçları açısından kural olarak herhangi bir sorumlulukları yoktur. Ortaklar sadece taahhüt ettikleri sermaye paylarını ödemekle ve ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Şirket ise tüzel kişilik olarak borçlarından kendi malvarlığı ile sorumludur.

Ticaret hukuku bağlamında ortağın şirket alacaklılarına karşı herhangi bir sorumluluğu olmadığını söylemek mümkün olsa da aksi görüşlerin de olduğunu ve uygulamada farklı yargı kararlarının ve içtihat değişikliğinin karşımıza çıktığını görmekteyiz.

2. ŞİRKET ALACAKLISININ ŞİRKETİN ORTAĞINDAN OLAN SERMAYE ALACAĞINI HACZETTİREMEYECEĞİ GÖRÜŞÜ

Bu görüşün savunucuları sermayeden doğan alacakların şirkete bağlı olduğunu ancak şirkete ifa edilebilir olduğunu ve ortakların da yalnızca şirkete ödeme yapmaya zorlanabileceğini ve aksi bir durumun sermayenin korunması ilkesi ile de bağdaşmayacağını öne sürerler. Bir diğer dayanak noktası olarak da sadece malvarlığıyla sorumlu olunan bir şirkette sermaye alacağının bir şirket alacaklısı tarafından haczettirilebilmesinin alacaklılardan birinin daha önce davranarak diğerlerinin önüne geçmesine, alacaklılar arasında eşitliğin bozulmasına sebebiyet vereceği gösterilmektedir¹. İcra İflas Kanunu (“İİK”) kapsamında hacze iştirak kurumu vasıtasıyla diğer alacaklılarında bu hacizden yararlanma olasılığı bulunsa da bu görünüşün savunucuları İİK m. 100-101’de düzenlenen hacze iştirakin şartları ve yapısı gereği alacaklılar arasındaki eşitliği sağlama hususunda tatmin edici olmayacağını belirtmektedirler².

Uygulamada şirket alacaklılarının şirketin ortağından olan sermaye alacağını haczettirebilmesi İİK m. 89 hükümleri uyarınca üçüncü kişilere gönderilebilecek olan haciz ihbarnamesi vasıtasıyla karşımıza çıkmaktadır. Bu durum hem Türk Ticaret Kanunu (TTK) kapsamında şirket alacaklılarına doğrudan ortaklara başvuru olanağı tanınmamışken bunun İİK

¹ Arslanlı, Halil. Türk Ticaret Kanunu Şerhi II. İstanbul 1962, s.326-328.

² Çamoğlu, Ersin. Limited Ortaklığın Sınırlı Sorumluluğu Karşısında Alacaklıların Korunması. İstanbul 1969, s. 132-133.

hükümleriyle mümkün kılınmasının kanun koyucunun amacı ile ters düşeceği³ hem de sermaye alacağının ortak ile şirket arasındaki iç ilişkiden kaynaklandığı bu sebeple ortağın burada üçüncü kişi konumunda olmadığı sebebi ile eleştirilmektedir. Şirket alacaklısı tarafından haciz yapılamayacağını savunanların da bir istisna durumunun varlığı halinde haciz yapılabileceğini söylediğini belirtmemiz gerekir. Eğer ki şirketin faaliyetlerini, ödemelerini devamlı olarak tatil etmesi ve aciz haline düşmesi durumunda, alacaklının sermaye alacağını haczettirebileceği kabul edilir⁴.

Özet olarak gerekçeleri sermayeden doğan alacakların ancak şirkete ifa edilebilir olması, sermayenin korunması ilkesi, hacze imkân verilmesinin alacaklılar arasında eşitsizliğe sebebiyet verecek olması ve hacze iştirak kurumunun bu eşitsizliği giderme noktasında tatmin edici olmaması, TTK kapsamında tanınmayan bir olanağın İİK hükümleri uyarınca uygulanmasının kanun koyucunun amacına aykırı olacağı olarak sıralayabiliriz.

3.ŞİRKET ALACAKLISININ ŞİRKETİN ORTAĞINDAN OLAN SERMAYE ALACAĞINI HACZETTİREBİLECEĞİ GÖRÜŞÜ

Sermaye alacağının şirket alacaklısı tarafından haczettirilebileceğini savunanlar en temel gerekçe olarak yukarıda da değindiğimiz İİK m. 89 hükmünün bu alacak tarafından uygulanamayacağına dair bir düzenlemenin bulunmamasını göstermektedirler. Şirket ortaklarını hem üçüncü kişi olarak kabul etmeyip hem de şirket borçlarından dolayı herhangi bir sorumluluklarının bulunmadığını kabul etmek, şirket kurarak haczedilebilir malların haczedilmez kılınması gibi bir sonucu doğuracağından şirket ortaklarının üçüncü kişi olarak kabul edilmemesine karşı çıkmaktadırlar.

Ortağın sermaye borcunu şirkete ödedikten sonra bu paraya şirket kasasında haciz koymakla daha şirkete ödemedi haciz koymak arasında herhangi bir fark olmadığını bu sebeple sermaye alacağının haczi sermayenin korunması ilkesini zedeliyorsa şirket aleyhine hiçbir şekilde haciz yoluyla takip yapılamayacağını bununda mümkün olmadığını belirtmektedirler. İİK m.100 kapsamında hacze iştirak kurumu vasıtası ile alacaklılar arasında ki eşitliğin bozulmayacağını bu şartları gerçekleştiremeyen alacaklıların ise İİK m.186 hükmünden yararlanarak daha önce davranıp şirketin sermaye alacağına haciz koyduran alacaklılarla eşit şartlarda paylaşma katılabileceği yani alacaklılar arasında ki eşitliğin zedelenmeyeceği belirtilmektedir⁵.

Şirket alacaklısı tarafından sermaye alacağının haczettirilmesinin ortaklar arasında eşit işlem ilkesine aykırı olmayacağını belirtmektedirler. Şirkete karşı ileri sürülebilecek defilerin şirket alacaklısına karşı da ileri sürülebilecek olması ve eşit işlem ilkesinin yalnızca iç ilişkide geçerli

³ Alışkan, Murat. “*Limited Şirketin Sermaye Alacağının Şirket Alacaklısı Tarafından Haczettirilmesi*”, Teori ve Uygulamada Ticaret Hukuku, İstanbul 2019, s.454.

⁴ Arslanlı, s.276.

⁵ Çamoğlu, s. 140.

olacağı savları bu iddialarının temelini oluşturmaktadır. Son olarak sermaye alacağı haczedilemez nitelikte ise, şirketin iflası halinde bu alacağın iflas masasına da girmemesi gerektiği ancak bunun mümkün olmadığını ve aksi görüşü savunanların dahi sermaye alacağının istisna durumlarda haczedilebileceğini belirttiklerini öne sürdüklerini de görmekteyiz.

4.YARGITAY İÇTİHADI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) 11.05.2016 tarih ve 2014/12-1078 E. numaralı içtihadı⁶ ile birlikte bu tarihten önceki kararlarından ayrılarak görüş değişikliğine gitmiştir. Daha önceki tarihli kararlara baktığımızda şirket alacaklısı tarafından şirket ortağına karşı haciz yapılamayacağı görüşü benimsenmiş olsa da ilgili HGK kararında “...Şirket ortağı, şirket tüzel kişiliğine karşı üçüncü kişi konumundadır. Şirket borçlarından dolayı kural olarak ortaklık tüzel kişiliğinin sorumlu olması, ortağın, ortaklık tüzel kişiliğine göre üçüncü kişi sayılıp sayılmaması ile ilgili değildir. Ortak, şirket tüzel kişiliğine göre üçüncü kişidir ve ortaklığın, ortaklardan alacağının bulunması halinde, şirket alacaklıları, şirket ortağına bu alacaklar için üçüncü kişi sıfatıyla haciz ihbarnamesi gönderebilir...” denilerek şirket alacaklısı tarafından şirket ortağına karşı haciz yapılabileceği görüşü benimsenmiştir. Aynı zamanda ilgili kararda “...TTK'nun yukarıda açıklanan maddeleri uyarınca şirket ortakları, şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçlu olduklarından ve borçlu şirketin, şirket ortağındaki sermaye alacağının haczine engel yasal bir düzenleme de bulunmadığından sermaye alacağının haczi mümkündür...” denilerek sermaye alacağı açısından da bu haczin mümkün olduğu belirtilmiştir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından bu içtihat değişikliği sonrasında verilen kararlarda “...Dairemiz; şirket ortaklarının, borçlu şirket yönünden üçüncü kişi sayılamayacağından şirket ortağına 89/1 haciz ihbarnamesi gönderilemeyeceği görüşünde iken, 11.05.2016 tarihinde verilen HGK'nun 2014/12-1078 Esas numaralı içtihadı doğrultusunda ve yukarıda açıklanan olgular karşısında Dairemizin değişen içtihadına göre; şirket ortakları borçlu şirket bakımından üçüncü kişi sayılacağından, şirket ortağı şikâyetçilere İİK'nun 89.maddesi uyarınca haciz ihbarnamesi gönderilmesinde yasaya uymayan bir yön bulunmadığı anlaşılmakla...” denilerek HGK'nun içtihat değişikliği doğrultusunda kararlar verildiği görülmektedir⁷. HGK'nun 2017/12-725 E. 2019/740 K. sayılı ve 17.04.2019 tarihli kararında⁸ ise sermaye alacağı başta olmak üzere ortaklık ilişkisinden kaynaklanan tüm alacaklar için haciz ihbarnamesi gönderilemeyeceği “...Eğer anonim şirketin şirket ortağından olan alacağı, TTK'nun 480 ve müteakip maddeleri uyarınca pay bedeli gibi şirketle ortak arasındaki ortaklık ilişkisinden kaynaklanıyorsa, bu alacağın haczi için şirket ortağına haciz

⁶ Yarg. H.G.K. , T. 11.05.2016, E. 2014/12-1078, K. 2016/600 (Kazancı Erişim Tarihi: 01.04.2020).

⁷ Yarg. 12. H. D. , T. 04.03.2019, E. 2018/592, K. 2019/3453, Yarg. 12. H. D. , T. 07.04.2017, E. 2017/1355. , K. 2017/5731 (Kazancı, Erişim Tarihi: 01.04.2020).

⁸ Yarg. H.G.K. , T. 17.04.2019, E. 2017/12-725, K. 2019/740 (Kazancı, Erişim Tarihi: 01.04.2020).

ihbarnamesi gönderilemez ve bu husus İİK'nun 16/2. maddesi uyarınca süresiz şikâyet konusu yapılabilir..." denilerek belirtilmiştir.

5.SONUÇ

Konu hakkında doktrinsel anlamda bir fikir birliği olmadığını ve görüş ayrılıklarının hangi sebeplere dayandığını aynı zamanda bunun yargı kararlarına da yansıdığını hem doktrindeki tartışmalar ışığında hem de HGK'nun değişen içtihatları ile ifade ettik. HGK 11.05.2016 tarih ve 2014/12-1078 E. numaralı kararı ile şirket ortağının üçüncü kişi sayılması hususundan hareketle alacağın niteliği fark etmeksizin hacze konu edilebileceğini belirtse de 2017/12-725 E. 2019/740 K. sayılı ve 17.04.2019 tarihli kararında alacağın niteliği açısından bir ayrıma gidilmiş ve sermaye alacağı başta olmak üzere ortaklık ilişkisinden kaynaklanan alacakların hacze konu edilemeyeceğini belirtmiştir.

Netice olarak doktrinsel tartışmaların devam edip konu hakkında bir fikir birliğinin oluşmadığını ve Yargıtay kararlarında da konu hakkında farklı yaklaşımların olduğunu görmekteyiz. Şirket alacaklısının şirketin ortaktan olan sermaye alacağını haczettirebilmesi konusu üzerine olan tartışmaların güncelliğini koruduğunu söyleyebiliriz.

Saygılarımızla

Forensis Hukuk Bürosu

Not: Bültenimizde yer verilen açıklamalar, ilgili mevzuat çerçevesinde konuyu genel hatlarıyla ele alır tarzda hazırlanmıştır. Size özel detaylı bilgi için bir hukuk bürosuyla bağlantıya geçmenizi tavsiye ederiz.

FORENSIS
attorney partnership